

สุนทรียลักษณ์ในกนกนคร

นางสาว วลีรัตน์ กฤตลักษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-419-5

010318

i 17237760

BEAUTY IN KANOK NAKHON

Miss Waleerat Kritalug

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

วิทยาลัยอาชีวศึกษา
 โดย
 ภาควิชา
 อาจารย์ที่ปรึกษา

ศูนย์บริการ
 นางสาว วลีรัตน์ กฤตลักษณ์
 ภาษาไทย
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ มุขนาค)
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์คทา)
 ประธานกรรมการ

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร)
 กรรมการ

.....
 (ศาสตราจารย์ วชิร รมยะนันท์)
 กรรมการ

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต)
 กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สุนทรียลักษณ์ในกนกนคร
 ชื่อ นิสิต นางสาว วลีรัตน์ กฤตลักษณ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ชูช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร
 ภาควิชา ภาษาไทย
 ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีผู้วิจัยมุ่งศึกษาพระนิพนธ์เรื่องกนกนครของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ โดยเน้นในค่านิยมความเป็นสำคัญ ก่อปรกกับศึกษาลักษณะการใช้คำอันเป็นลักษณะเฉพาะพระองค์ซึ่งช่วยเสริมให้พระนิพนธ์เรื่องกนกนครทรงคุณค่ายิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยหลักการอ่านละเอียดขององค์นิพนธ์เป็นหลัก เพื่อค้นหาสุนทรียลักษณ์ที่มีอยู่ในวรรณคดีเรื่องนี้

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มี 5 บท บทแรกเป็นบทนำ บทที่ 2 กล่าวถึง การประสานเนื้อหาจากแหล่งที่มา คือ จากเรื่องเมืองทองในกถาสรีดศก และเรื่องศรีวิกรมมาโศกาศูรีรักับความคิดขององค์นิพนธ์ โดยการเปรียบเทียบเรื่องเมืองทองกับเรื่องศรีวิกรมมาโศกาศูรีรัเพื่อให้เห็นความแตกต่างของเรื่องทั้งสอง และเปรียบเทียบเรื่องศรีวิกรมมาโศกาศูรีรักับเรื่องกนกนคร เพื่อแสดงให้เห็นส่วนที่มาจากเรื่องเดิม และส่วนที่เป็นความคิดขององค์นิพนธ์ และพิจารณาในรายละเอียดถึงความเหมาะสมในการคัดแปลงเนื้อหา บทที่ 3 เป็นลักษณะเฉพาะทางค่านิยมการใช้คำ ซึ่งทรงใช้ในลักษณะที่ผิดไปจากคตินิยม บทที่ 4 กล่าวถึงวรรณศิลป์ในกนกนครที่ไ้จากกรสคำ คือ ความไพเราะที่ได้จากการสัมผัส การเล่นคำเป็นชุด การใช้ลีลาของกลบทบางชนิด และรสความที่เกิดขึ้นจาก การใช้ถ้อยคำสำนวนที่ให้ความหมายในเชิงแนะภาพ และความเปรียบเทียบในลักษณะต่างๆ บทสุดท้าย เป็นการสรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

9

Thesis Title Beauty in Kanok Nakhon
Name Miss Waleerat Kritalug
Thesis Advisor Assistant Professor, Khomkhai Nilprapassorn, Ph.D.
Department Thai
Academic Year 1982

ABSTRACT

In this thesis, the researcher studies Kanok Nakhon, a work of His Royal Highness Prince Bidyalankarana, aiming particularly at the beauty of the work. Besides, the researcher also studies the use of words which is his characteristic that helps the readers to appreciate more the value of the work. In this research, the researcher used Prince Bidyalankarana's method of close reading in searching for the beauty in this literary work.

The thesis consists of 5 chapters, the first of them is the introduction. Chapter 2 deals with the integration of the materials from many sources, i.e. from The Golden City in The Ocean of Story, The Descent of The Sun, and Prince Bidyalankarana's ideas. The Golden City is compared with The Descent of The Sun to indicate their differences. The Descent of The Sun is compared with Kanok Nakhon to depict the Prince's ideas and the parts taken from The Descent of The Sun. The appropriateness in the adaptation of the content is also portrayed. Chapter 3 reveals the particular use of words which is different from traditional use. Chapter 4

9

Thesis Title Beauty in Kanok Nakhon
Name Miss Waleerat Kritalug
Thesis Advisor Assistant Professor, Khomkhai Nilprapassorn, Ph.D.
Department Thai
Academic Year 1982

ABSTRACT

In this thesis, the researcher studies Kanok Nakhon, a work of His Royal Highness Prince Bidyalankarana, aiming particularly at the beauty of the work. Besides, the researcher also studies the use of words which is his characteristic that helps the readers to appreciate more the value of the work. In this research, the researcher used Prince Bidyalankarana's method of close reading in searching for the beauty in this literary work.

The thesis consists of 5 chapters, the first of them is the introduction. Chapter 2 deals with the integration of the materials from many sources, i.e. from The Golden City in The Ocean of Story, The Descent of The Sun, and Prince Bidyalankarana's ideas. The Golden City is compared with The Descent of The Sun to indicate their differences. The Descent of The Sun is compared with Kanok Nakhon to depict the Prince's ideas and the parts taken from The Descent of The Sun. The appropriateness in the adaptation of the content is also portrayed. Chapter 3 reveals the particular use of words which is different from traditional use. Chapter 4

describes The Art of Literature in Kanok Nakhon, resulting from the combination of the Flavours of words which are rhymed, the patterns of word-play, the use of Kalabot and the flavour of meanings gained by using figures of speech and comparisons. Chapter 5 is the conclusion, including suggestions for further studies.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยกราบขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดกา ศาสตราจารย์ วัชรวิ รมยะนันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต ที่กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี บุคคลที่ผู้วิจัยกราบขอขอบคุณเป็นพิเศษ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร ผู้ซึ่งสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆแก่ผู้วิจัยเป็นลำดับด้วยความเมตตาเสมอมา ทั้งเป็นกำลังใจในการสอบขั้นสุดท้ายด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศนีย์ สิ้นสกุล ที่ให้ความช่วยเหลือในคำณานาบาลีและสันสกฤต อาจารย์ ดวงตา สุปถ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในคำณานาอังกฤษ อาจารย์ มานะ สุขเขี้ยว อาจารย์ สมโชค สุวคันธี และ อาจารย์ เพชรารวรรณ วงษ์เพชร ที่ช่วยเหลือทางคำอนุกรรมการพิมพ์ คุณประเสริฐ เทียงคุณ ที่ช่วยจัดการเรื่องการอัดสำเนา และขอบคุณเพื่อนๆพี่ๆและลูกศิษย์ทุกคนที่เป็นกำลังใจปลุกปลอบให้เกิดความพยายามจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไปในภายภาคหน้า ผู้วิจัยขออุทิศความดีทั้งหลายอันบังเกิดขึ้น แด่คุณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยมาโดยลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
สมมุติฐาน.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	4
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	5
2. การประสานเนื้อหาจากแหล่งที่มา.....	6.
เปรียบเทียบเรื่องเมืองทองในกถาสรีตศรกับเรื่อง	
ศุริวิกรมมาโชคาศรีระ.....	7
เปรียบเทียบเรื่องศุริวิกรมมาโชคาศรีระกับเรื่องกนกนคร..	26
การประสานเนื้อหาและความเหมาะสมในการดัดแปลง	
เนื้อหา.....	53
3. ลักษณะเฉพาะค่านกรใช้คำ.....	63
การใช้คำภาษาต่างประเทศ.....	65
คำบาลีและสันสกฤต.....	65
คำเขมร.....	79
การใช้คำไทยโบราณ.....	82
การใช้คำเดียว.....	86

บทที่

	หน้า
การใช้คำขยาย.....	92
การใช้คำเสริมสร้อย.....	95
การสร้างคำ.....	97
การสะกดคำ.....	108
4. วรรณศิลป์ในกนกนกร.....	114
วรรณศิลป์ที่เกิดจากการใช้คำและสำนวนสร้างภาพ..	115
รสคำ.....	118
การเล่นสัมผัส.....	118
การเล่นคำเป็นชุด.....	125
การใช้ลีลาของกลบท.....	131
รสความ.....	137
ถ้อยคำและสำนวนที่ให้ความหมายและภาพ.....	137
ความเปรียบเทียบ.....	153
วรรณศิลป์ที่เกิดจากเนื้อหาที่ไพเราะต่างๆ.....	178
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	184
สรุปผลการวิจัย.....	184
ข้อเสนอแนะ.....	186
เอกสารอ้างอิง.....	187
ประวัติ.....	192